

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه آموزشی

بررسی و مقایسه رویکردهای کمی و کیفی با نگاه به سه رویکرد اصلی جامعه‌شناسی

اسفند ۱۴۰۱

مدرس: دکتر حمید مسعودی
«عضو هیأت علمی گروه جامعه‌شناسی دانشگاه بیرجند»

H M D M A S O U D I

سرفصل آموزشی دوره

پژوهش و روش پژوهش چیست؟

مبانی فلسفی روش‌های تحقیق چیست؟

تفاوت‌های روش کمی و روش کیفی چیست؟

انواع کلی روش‌های کمی و کیفی چیست؟

معرفی منابعی برای مطالعه بیشتر

پژوهش چیست؟

«پژوهش، عبارتست از فرایند جستجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین. فرایندی است برنامه‌ریزی شده و قابل اعتماد، هوشیارانه، نظام مند برای یافتن حقایق یا فهم عمیق مسائل.»

ویژگی‌های مهم پژوهش علمی

مکمل
قبلی

بی طرف

بررسی
مسائل
نوین

منظم

تعمیم و
پیش‌بینی

جمع‌آوری
اطلاعات

تخصصی

حل
مسئله

فرایندی
و
چرخه‌ای

نگاهی به گذشته

رویکرد جامعه‌شناسی	موضوع	روش	هدف
تبیینی	پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند.	حس و تجربه (نگاه از بیرون)	پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی
تفسیری	کنش‌های اجتماعی و معنای آنها	تفسیر (نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آنها)	معنابخشی و انسجام بخشی به زندگی اجتماعی
انتقادی	کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن	تفسیری، انتقادی و تجویزی	انتقاد از وضع موجود، تجویز وضع مطلوب و راه رسیدن به آن

تفاوت رویکردهای فلسفی روش‌شناسی

ویژگی	پارادایم	اثبات‌گرایی	تفسیرگرایی	تلفیق
برون داد تحقیق	تبیین	فهم	شناخت پیامدهای کنش	
منطق روش شناختی	علت کاوی	معناکاوی	مساله محوری	
ترجیحات نظری	نظریه آزمایی	نظریه سازی	به کارایی نظریه در عمل	
شیوه استدلال	استقراری	قیاسی	قیاسی و استقرایی و	
نوع روش‌ها	کمی	کیفی	تلفیقی	
نمونه‌گیری	احتمالی-تصادفی	غیر احتمالی	احتمالی و غیر احتمالی	
نوع تحلیل	آماري	مضمونی	مضمونی و آماری	
تنوع تکنیکی	نسبتاً کم	زیاد	بسیار زیاد	

کدام روش؟

تفاوت پژوهش کمی و کیفی

روش کمی

عینی (قابل سنجش آماری) است.
سوالات تحقیق: چه میزان؟ شدت و اندازه؟
علم سخت است یعنی عددی است.
ادبیات تحقیق باید در مراحل اولیه مطالعه انجام شود.
آزمون نظریه‌های موجود
تک واقعیتی: تمرکز، باریک و دقیق است.
حقایق خالی از ارزش و غیر متعصبانه است.

روش کیفی

ذهنی (غیر آماری) است.
سوالات تحقیق: چه؟ چرا؟
علم نرم است یعنی کلمه‌ای است.
ادبیات تحقیق ممکن است در طول پیشرفت مطالعه یا بعد از آن انجام شود.
توسعه نظریه‌های جدید
واقعیت چندگانه: تمرکز، پیچیده و وسیع
حقایق متکی بر ارزش است که تعصب و تمایل انسانی را به همراه دارد.

تفاوت پژوهش کمی و کیفی

روش کمی

کاهش دادن، کنترل کردن و دقیق بودن

قابل اندازه گیری است.

مکانیکی: اجزا معادل کل هستند.

گزارش تحلیل‌های آماری

عناصر اساسی تحلیل، اعداد و ارقام هستند.

سوژه (فاعل؛ مشاهده کننده)

آزادی بستر (زمینه)

فرضیات

روش کیفی

کشف کردن، توصیف کردن و فهمیدن
تفسیر سهیم شده (مشترک)

تفسیری و تبیینی است.

ارگانیکی: کل بیش از اجزاست.

گزارش تفسیر و اظهارات غنی و پرمایه
عناصر اساسی تحلیل، کلمات و عقایداند.

مشارکت کننده (مفعول؛ مشاهده شونده)

وابستگی بستر (زمینه)

سوالات تحقیق

تفاوت پژوهش کمی و کیفی

روش کمی

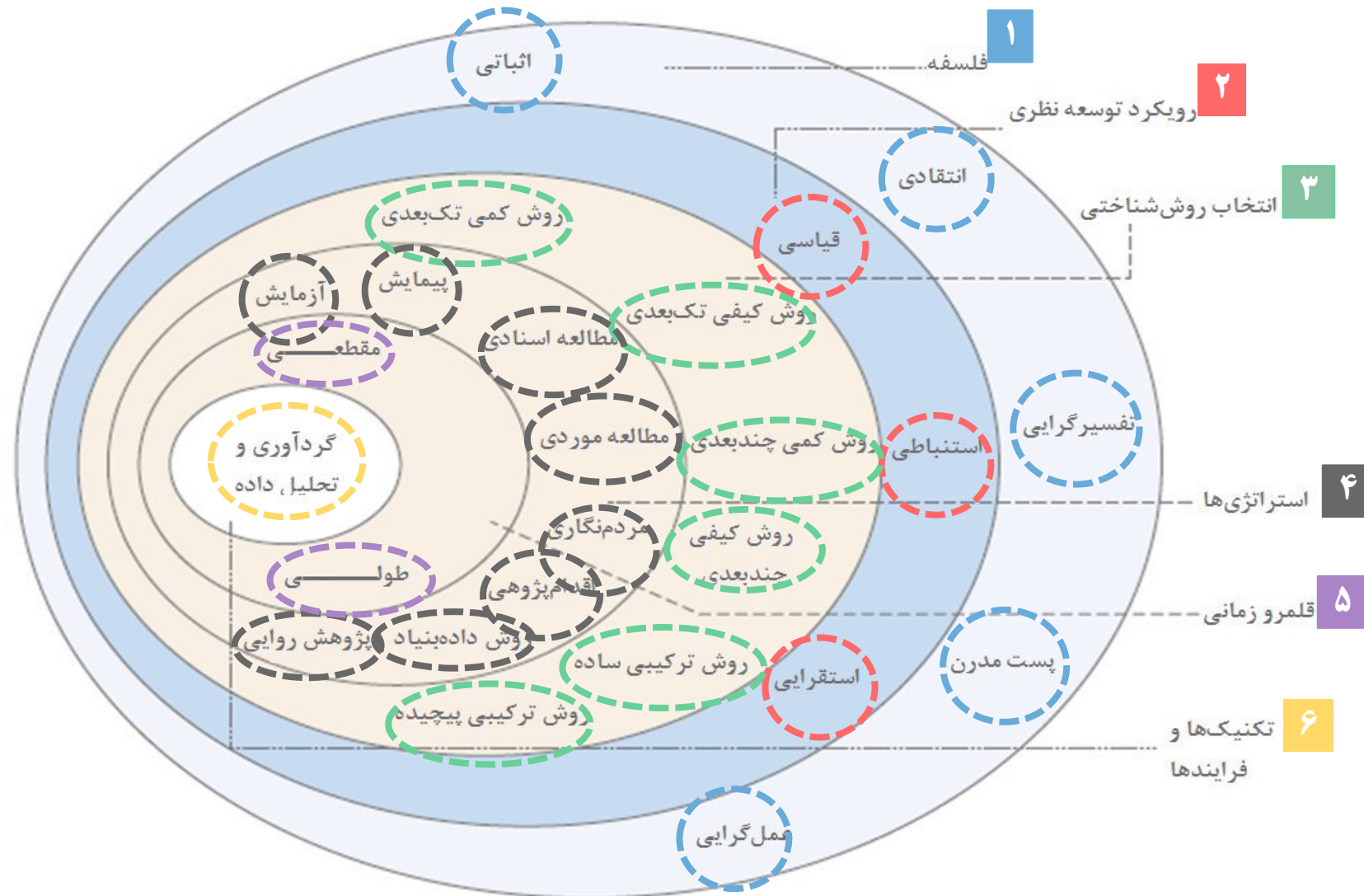
استدلال، منطقی و قیاسی است
ارائه رابطه همبستگی و روابط علی
استفاده از ابزارهای و تکنیک‌های سنجش
به دنبال تعمیم
تعمیم‌ها در راستای تبیین و پیش‌بینی
کنترل بستر (زمینه) مورد مطالعه
(نتیجه‌مدار)
اهمیت حجم نمونه (روش نمونه‌گیری)

روش کیفی

استدلال، دیالکتیکی، و استقرائی است.
توصیف معانی
استفاده از مشاهده و ارتباطات
به دنبال موارد منحصر به فرد
توسعه الگوها و تئوری‌ها برای فهمیدن
رویکردی انعطاف‌پذیر: اصالت شرایط
طبیعی بستر مورد مطالعه (فرایند مدار)
حجم نمونه مهم نیست، غنی و پرمایه بودن
اطلاعات نمونه مهم است.

پیار پژوهش

(ساندرز و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۲۴)

مثال‌هایی از پژوهش کمی و کیفی

کیفی

سنخ‌شناسی انواع تکدی‌گری

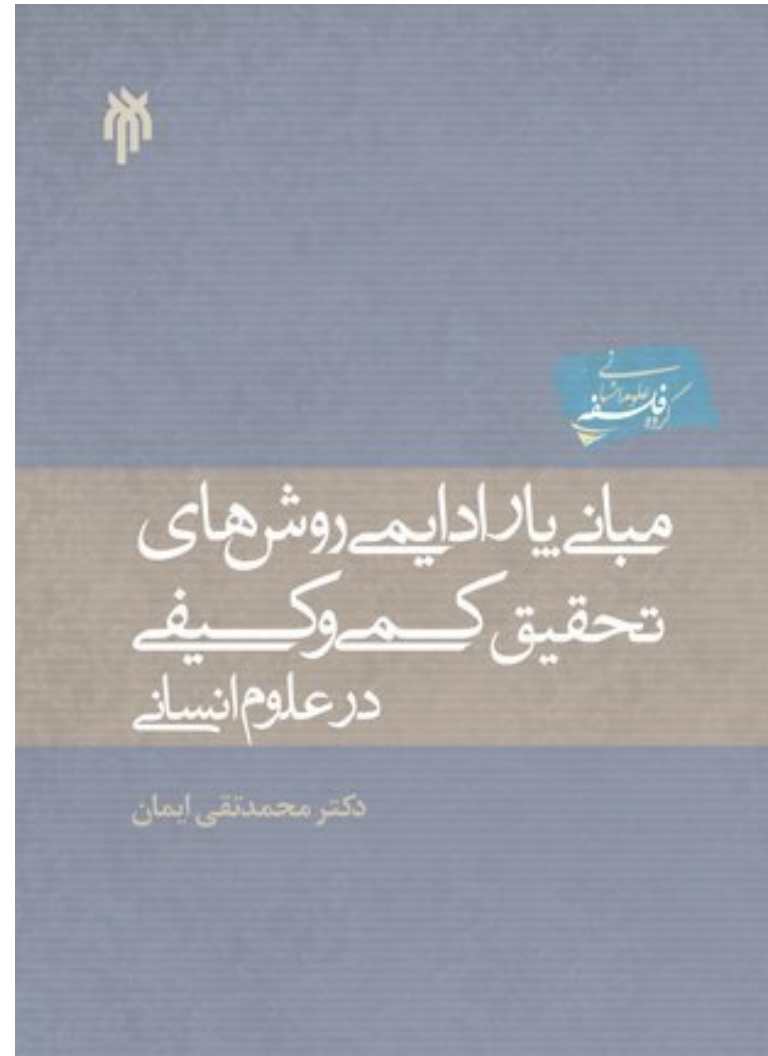
تحلیل فرایند طلاق

کمی

عوامل مؤثر بر ...

سنبجش رابطه ... با ...

منابعی برای مطالعه بیشتر

«ممنونم از توجه تان»
سالم باشید.

cv.birjand.ac.ir/hmdmasoudi

H M D M A S O U D I